

llengua amb tàperes³

3

[, λeŋ.ɡon. 'ta.pə.rəs]

365 mots i expressions
del nostre parlar

Campos
març 2024

llingua mb t`peres³

3

[,ʎeŋ.gon.'ta.pə.rəs]

365 mots i expressions
del nostre parlar

Campos
març 2024

© de l'edició: Ajuntament de Campos

Coordinació:
Àrea de Cultura

Assessorament lingüístic:
Mallorcatechnik
info@mallorcatechnik.com

Dipòsit legal: PM

Impremta Adrover

e

a

à

Llengua amb tàperes

05

Vocabulari

07

a 07, b 09, c 12, d 14

e 15, f 18, g 19

i 20, j 21, l 21, m 21, n 23

o 23, p 24, q 26, r 27, s 28, t 29

u 31, v 32, x 32

Llistat d'abreviatures

33

Bibliografia

35

3

11

t

3

No hi importa ser un especialista per constatar que, de vint anys ençà, la realitat lingüística del nostre poble ha canviat radicalment. A poc a poc, davant els nostres ulls es va fent evident que la nostra llengua, que era d'ús quasi general fa vint anys, ha anat esdevenint minoritària.

L'equip de *Llengua amb tàperes* som plenament conscients que protegir la diversitat lingüística, a més d'un deure constitucional, passa per fomentar l'ús de la nostra llengua, definida com a *llengua pròpia* al nostre Estatut. Per tant, qualsevol iniciativa que es proposi fomentar-ne el coneixement i l'ús, a part d'estar d'acord amb l'esperit de les nostres lleis més importants, és molt benvinguda.

Per això, ens sentim especialment orgullosos que les nostres institucions s'engresquin com s'engresquen a promoure aquesta gimcana lingüística, que preparam amb molt d'amor, perquè els campaners, vells i joves, nous i antics, passin una estona ben agradable jugant amb la llengua i la vulguin fer seva, perquè, no ho oblidem, la llengua és viva perquè té parlants, vells i nous.

De fet, quan a l'any 2020 l'equip de *Llengua amb tàperes* decidírem organitzar tot aquell sarau, una mica a ulls clucs, partírem d'unes premisses clares: hi havia un munt de mots que anaven caient en desús, uns mots i expressions ben genuïns, ben típics de la parla campanera, que es veien desplaçats i quasi eren ja desconeguts entre les generacions més joves, i que valia la pena divulgar festivament per tal que, qui volgués, els fes seus i els retornàs la vitalitat perduda.

En traguérem tres-cents seixanta-cinc, un per cada dia de l'any, una feinada que férem amb molt de gust en un grup de *WhatsApp* en el qual hi anàvem posant les paraules que dèiem espontàniament i que trobàvem que valia la pena divulgar. I la gimcana fou tot un èxit que desbordà totes les previsions, en un context, no ho oblidem, especialment complicat per les limitacions imposades arran de la pandèmia de Covid-19.

L'èxit fou tal que de seguida pensàrem que ho pagava, fer una nova edició. I ens hi posàrem. Pareixia difícil, però traguérem tres-cents seixanta-cinc mots i expressions més, i ja anàvem per les set-centes trenta! I així, l'any 2021, arribà la segona edició de *Llengua amb tàperes*, que fou novament un èxit de participació i, atenent les valoracions dels participants, una estona ben agradable per interactuar amb la llengua d'una manera divertida.

I clar, després d'això, el repte era difícil... en trobaríem tres-centes seixanta-cinc més per fer la tercera edició? Novament posàrem el *WhatsApp* en marxa i... sí, en traguérem encara una tercera fornada, i ja passàvem el milenar! Amb un *no m'ho pensava*, havíem superat la barrera psicològica de les mil paraules o expressions genuïnament mallorquines i campaneres, mil noranta-cinc per ser exactes.

Aquest fet evidencia l'immens tresor lingüístic que servam els campaners dins la memòria col·lectiva. Pensam que ho paga, conservar-lo i divulgar-lo. I per això, agraïm de tot cor al nostre Ajuntament el seu suport entusiasta per a la iniciativa. Ens emociona veure el centre del nostre poble engalanat amb les nostres paraules i expressions, ens enorgulleix comptar amb l'ineestimable assessorament del nostre fill il·lustre Joan Veny i Clar, *Terrola*, i ens satisfà enormement la càlida resposta dels campaners que hi participen i s'ho passen tan bé. És per això, i especialment per tots els participants, que feim tota aquesta feina amb tant d'amor i il·lusió. Desitjam de tot cor que passeu una bona estona i que ressusciteu moltes paraules!

acopar

[ə.ko.'pa],
lex. amb ['o]

v. tr. 1. Tancar, especialment dels extrems cap al centre. S'usa especialment a expressions com “acopar les ales” o “acopar figures”. Prenominalment, s'usa en expressions com “acopar-se una flor” quan es clou. 2. Anar-se'n d'un lloc. Derivat de *copa*.

aferrat, -ada

[ə.fə.'rat]~[ə.fə.'ra.ða]

adj. 1. Avariçios. 2. Unit, especialment en l'expressió ballar d'aferrats. Participi d'*aferrar*.

aigua al banyat, afegir

ff. Una situació complicada, complicar-la encara més.

aigualós, -a

[aj.ɣo.'los]~[aj.ɣo.'lo.zə]

adj. Ple d'aigua, que conté aigua en excés. Derivat d'*aigua*.

aladroc

[ə.lə.'ðrək]~[ə.lə.'ɣrək]

v. tr. Peix de l'espècie *Engraulis encrasicolus*, molt apreciat per al seu consum en diverses formes. També se'n coneix la pronúncia “alagroc”. Al Principat se'l coneix com a “seitó”. L'interferent **“boquerón” desplaça en alguns parlants la forma mallorquina. De l'àrab AL-AZRAQ, ‘el blau’, en al·lusió al seu color.

aldà, -ana

[əl.'da]~[əl.'da.nə]

adj. Evidentment vell, desgastat per l'ús, especialment referit a la roba. Probablement del germànic ALT, ‘vell’.

alena

[ə.'lə.nə]

f. Instrument o eina consistent en una punxa metàl·lica, normalment gruixada, que s'agafa per un mànec de fusta, usada per foradar materials durs. Del germànic ALISNA, *mat. sig.*

alfàbia, tenir el cap dins l'-

[əw.'fa.bi]

ff. Fer el sord.

amb un no m'ho pensava

[əm.'bun.no.mo.pən.'sa.və]

ff. Es diu quan s'esdevé una cosa imprevista.

ametló

[ə.məl.'lo]

m. Ametla immadura comestible, quan encara és tendra i de color verd. Derivat d'*ametla*.

amorrat, -ada

[ə.mo.'rat]

adj. 1. Tenir contacte per un extrem amb qualche cosa. 2. Aferrat, tan a prop com per fer-hi contacte. Derivat de *morro*.

andanada

[ən.də.'na.ða]

Renyada forta. Derivat d'*andana*.

andoiar

[ən.do.'a], lex. amb ['o]

v. intr. Perdre el temps fent dois o coses que no fan cap profit. Derivat de *doi*.

1 Pronúncia no deducible a partir de l'ortografia. 2 No recollit al DIEC amb aquesta acceptió. 3 No recollit al DCVB amb aquesta acceptió. 4 No recollit al DIEC. 5 No recollit al DCVB

anfós

[əŋ.ˈfɔs]

m. Peix de l'espècie *Epinephelus marginatus*, considerat dels més gustosos, molt apreciat per al consum. L'interferent **mero* desplaça en alguns parlants la forma mallorquina.
De l'antropònim germànic ADALFUNS, 'alfons'.

ànnera

[ˈan.nə.rə]

f. Hiperònim de diverses aus de la família de les anàtides, normalment de vida aquàtica. L'interferent **pato* desplaça en alguns parlants la forma mallorquina. Del llatí ANATE, mat. sig.

annerot, fer l'-

[ən.nə.ˈrɔt]

ff. Actuar desmaniyotadament o fent bajanades.

anomenada

[ə.no.mə.ˈna.ðə]

f. Bona fama. S'usa especialment en l'expressió "tenir (molta) anomenada". Derivat de *nom*.

aplegar-se

[ə.plə.ˈɣa], lex. amb [ˈe]

v. pr. Ajudar-se dues o més persones. De vegades s'usa per donar a entendre que són parella. Del llatí APPLICARE, 'unir'.⁴⁻⁵

aram

[ə.ˈram]

m. Coure, especialment quan està laminat per formar estris.
Del llatí AERAMEN, mat. sig.

aregar

[ə.rə.ˈɣa], lex. amb [ˈe]

v. tr. Fer creure una bístia. Per extensió, doblegar una persona, fer-la creure o fer-li fer allò que correspon.
Derivat d'*arec*, 'propi dels animals ensinistrats a llaurar'.

arna

[ˈar.nə]

f. Insecte de l'espècie *Tineola bisselliella* que es menja la roba tot deixant-hi forats. Etimologia incerta, potser preromana.

arrap

[ə.ˈrap]

m. Topada, normalment intencionada com a provatura, especialment en l'expressió "voler un arrap (amb qualcú)".
Derivat regressiu d'*arrapar*.

arreu

[ə.ˈrəw]

adv. Sense excepció. S'usa especialment en expressions com "pegar arreu". Del germànic AT RED, 'per ordre'.²

arriar

[ə.ri.ˈa]

v. tr. Pegar amb la mà.
De creació expressiva.²

atapeir

[ə.tə.pə.ˈi]

v. tr. Omplir molt una cosa.
Derivat de *tap*.

atiar

[ə.ti.ˈa]

v. tr. Donar més força al foc acostant entre si la llenya que crema.
Del llatí ATTITIARE, mat. sig.

averany

[ə.və.ˈɾaŋ]

m. Presagi, cosa intuïda. S'usa en l'expressió "fer mals averanys", significant intuir que s'ha d'esdevenir una cosa dolenta.
Derivat d'*averar* 'calcular estimativament'.

1 Pronúncia no deducible a partir de l'ortografia. 2 No recollit al DIEC amb aquesta acceptió. 3 No recollit al DCVB amb aquesta acceptió. 4 No recollit al DIEC. 5 No recollit al DCVB

bacinada [bə.si.'na.ðə]	<i>f.</i> Contingut que cap dins un bací. S'usa per referir-se a quantitats excessives. Derivat de <i>bací</i> .	2
badador, -a [bə.ðə.'ðo]~[bə.ðə.'ðo.rə]	<i>adj.</i> Que bada. Derivat de <i>badar</i> .	
badoc, -a [bə.'ðək]~[bə.'ðo.kə]	<i>adj.</i> Beneit, que perd el temps en coses forassenyades. Derivat de <i>badar</i> .	
baf ['baf]	<i>m.</i> 1. Aire expel·lit per la boca. 2. Vapor, especialment d'aigua, en situacions de forta humitat en llocs tancats. Onomatopeic del so que fa l'aire en ser expel·lit.	2
bagatge [bə.'ɣad.dʒə]	<i>m.</i> Gran abundància de qualque cosa. Del francès <i>bagage</i> , 'equipatge'.	
bajà, -ana [bə.'ʒa]~[bə.'ʒa.nə]	<i>adj.</i> Beneit, curt d'enteniment. Del llatí <i>BAIANUM</i> , gentilici de <i>BAIAE</i> .	
baldar [bəl.'da]	<i>v. tr.</i> Impedir físicament una persona, provocar un gran dany. Probablement del castellà <i>baldar</i> , mat. sign.	
baldat, -ada [bəl.'dat]~[bəl.'da.ðə]	<i>adj.</i> Impedit físicament, normalment referit a paraplegies o tetraplegies. Derivat de <i>baldar</i> .	4
baldrumer, -a [bəl.dru.'me] [bəl.dru.'me.rə]	<i>adj.</i> Grosser, poc remirat. Potser modificació de <i>baldufer</i> .	4
barbó [bər.'bo]	<i>m.</i> Barba que es deixa créixer a la zona de la barbeta. Derivat de <i>barba</i> .	2
barraca [bə.'ra.kə]	<i>f.</i> Cabana feta de manera tosca, amb materials no elaborats, generalment a foravila i especialment com a complement d'activitats cinegètiques. Etimologia incerta, probablement preromà.	1
barres ['ba.rəs]	<i>f. pl.</i> Mandíbules Etimologia incerta, probablement preromà.	
barrina, fer - [bə.'ri.nə]	<i>ff.</i> Tancar un acord. Del llatí <i>VERUINA</i> , 'ast'.	
bategar-se [bə.tə.'ɣa], lex. amb ['ə]	<i>v. intr.</i> Moure's mínimament. Derivat de <i>batre</i> .	2
bategot, fer el - [bə.tə.'ɣot]	<i>ff.</i> Fer moviments agitats, especialment abans de morir-se, i, per extensió i directament, morir-se. Derivat de <i>batec</i> .	4
bavarada [bə.və.'ra.ðə]	<i>f.</i> Emanació de vapor, especialment en l'expressió fer bavarades, inhalat un vapor després d'un medicament. El DCVB remet a la forma <i>bavorada</i> . Derivat de <i>baf</i> .	

1 Pronúncia no deducible a partir de l'ortografia. 2 No recollit al DIEC amb aquesta acceptió. 3 No recollit al DCVB amb aquesta acceptió. 4 No recollit al DIEC. 5 No recollit al DCVB

befa [ˈbɛ.fə]	<i>f.</i> Burla. S'usa especialment en l'expressió "fer befa". Onomatopeica del so dels llavis en fer un gest de menyspreu.	
bel [ˈbɛl]	<i>f.</i> Crit del bestiar de llana i cabrum. Per extensió, crit estrident proferit per una persona. Derivat de <i>belar</i> .	2
belar [be.ˈla], lex. amb [ˈɛ]	<i>v. intr.</i> Fer bells els animals o les persones. Del llatí BELARE, mat. sign.	
bestreta [bəs.ˈtrɛ.tə]	<i>f.</i> Doblers pagats per endavant. Derivat de <i>bestreure</i> .	
bestreure [bəs.ˈtrɛw.rə]	<i>v. tr.</i> Pagar per endavant. Derivat de <i>treure</i> .	
betxesques [bet.ˈʃəs.kəs]	<i>f. pl.</i> Gresca, esbarjo. S'usa en l'expressió "anar de betxesques". Etimologia desconeguda.	4-5
biaix [bi.ˈaɪ]	<i>m.</i> Línia obliqua, que s'allunya de l'angle recte. Potser de l'occità BIAIS, mat. sign.	
bisbe [ˈbir.bə]	<i>m.</i> Estómac, especialment de porc i farcit de sobrassada. Del llatí EPISCOPUM, cap d'una diòcesi.	2
blai, blaia [ˈblaj] [ˈbla.ə]	<i>adj.</i> Bàmbol, de caràcter dèbil. Del nom propi BLASIUS.	4
bo, tenir - [ˈbɔ]	<i>ff.</i> Tenir contactes influents que permeten aconseguir propòsits que no són a l'abast de la majoria.	
bofegar [bo.fə.ˈɣa], lex. amb [ˈə]	<i>v. intr.</i> Cremar molt fins a l'extrem de produir bòfegues, especialment dit del menjar. Derivat de <i>bòfega</i> .	
bòfega [ˈbɔ.fi.ɣə]	<i>f.</i> Elevació de la pell generalment amb forma de semiesfera farcida de líquid, normalment resultat d'una cremada. Per extensió s'usa també per a elevacions petites de superfícies primes amb aquesta mateixa forma. Derivat de <i>bòfia</i> (< FOVEA) amb el suf. <i>-egar</i> .	1
boirina [buj.ˈri.nə]	<i>ff.</i> Pluja molt fina. Derivat de <i>boira</i> .	2
bon estar, fer - [.bɔ.nəs.ˈta]	<i>ff.</i> En un lloc, trobar-s'hi molt confortable.	
bony [ˈbɔɲ]	<i>m.</i> Protuberància convexa en una superfície llisa, especialment a la pell després d'una contusió. Etimologia Incerta, possiblement preromana.	

bony o bua, tenir - *ff.* Tenir sovint impediments o objeccions a l'hora d'emprendre accions. Derivat regressiu d'una forma llatina BUBONE, 'tumor'.
[,bo.ɲə.'bu.ə]

bonyarrut, -uda *adj.* Ple de bonys. Derivat de *bony*.
[bo.ɲə.'rut], [bo.ɲə.'ru.ðə]

borino *m.* Nom genèric de diversos insectes himenòpters, relativament comuns, caracteritzats per la seva mida gran per ser un insecte volador i pel seu bronzir renouer quan volen. Popularment se'n distingeixen dos: el "borino ros", de colors semblants a l'abella, ataronjat al ventre, i considerat senyal de bons averanys, i el "borino negre", semblant en mida a l'anterior, però de color completament negre, i considerat senyal de mals averanys. Derivat de *borinar*.
[bu.'ri.no]

bot, pegar un - *ff.* Anar a un lloc normalment d'imprevist, per resoldre una qüestió puntual.
['bot]

botonada *f.* Conjunt de botons d'una peça de vestir, especialment a les mànigues dels vestits tradicionals de les dones mallorquines. Derivat de *botó*.
[bo.to.'na.ðə]

bram *m.* Crit de l'ase. També s'usa per referir-se al plor especialment sorollós i intens de les persones, especialment dels nins. Derivat regressiu de *bramar*.
['bram]

bramar *v. intr.* Fer brams els ases o les persones quan ploren sorollosament o de manera molt intensa, especialment els nins. Del germànic BRAMMON, mat. sign.
[brə.'ma]

bravegera *f.* Ganes de bravejar, especialment de forma encara més ostentosa. Derivat de *bravejar*.
[brə.vəd.'dʒe.rə]

buc *m.* Conjunt de parets mestres i coberta d'un edifici. Del gal·lic BUK, 'panxa'.
['buk]

budoix *m.* Tros de qualque cos de forma poc definida i gropelluda. S'usa especialment per referir-se a ficar-se trossos de menjar a la boca excessivament grossos i de forma impetuosa. Etimologia d'origen incerta.
[,ka.ɣə.'niws]

buina *f.* Excrement sec de bou o bístia grossa. Del llatí BOVINA, mat. sign.
['buj.nə]

bull, falta un – (a qualcú) *ff.* Es diu d'algú que sense aparentar-ho necessàriament a primera vista, és considerat de capacitats intel·lectuals minses.
['buʎ]

cabalet [kə.bə.'ləts]	<i>m.</i> Objecte petit, nimietat. Derivat de <i>cabal</i> .	4-5
cabriol [kə.bri.'ɔl]	<i>m.</i> Carretó que s'enganxa darrere una bístia per al transport exclusiu de persones, especialment en els cavalls trotons.	4-5
cabrum [kə.'brum]	<i>m.</i> 1. Bestiar format per cabres. 2. Forma despectiva de referir-se a la gent considerada de baixa categoria social per part de gent que es considera influent. Derivat de <i>cabra</i> .	2
cadarn [kə.'ðarn]	<i>m.</i> Constipat fort. Del llatí CATARRHUM, mat. sign.	4
calentura [kə.lən.'tu.rə]	<i>f.</i> 1. Febre. 2. Herpes labial. Del castellà <i>calentura</i> , 'febre'. És un barbarisme.	4
caliportal [ka.li.por.'tal]	<i>m.</i> Conjunt de coses que fan molt d'embalum. El DCVB recull les formes "calaportal" i "carroportal". Probablement compost de carro + portal.	4
campaneta [kəm.pə.'nə.tə]	<i>f.</i> Úvula, part terminal del paladar tou, a l'extrem posterior de la cavitat bucal. Derivat de <i>campana</i> , per la seva forma semblant a una campana invertida.	2
cantó [kən.'tɔ]	<i>m.</i> Pedra normalment de marès tallada en forma de prisma destinada a la construcció. D'un ètim pre-roma KANT, suposant-li un significat de 'pedra'.	2
caparrot [kə.pə.'rɔt]	<i>m.</i> Figura antropeide amb un cap excessivament gran, normalment caricaturitzat, que surt a les festes populars. Derivat de <i>cap</i> .	2-3
capell, posar-se (una cosa) per - [kə.'peʎ]	<i>ff.</i> Tenir un accident amb un vehicle.	2-3
capolar [kə.po.'la]	<i>v. tr.</i> Triturar, tallar a trossos molt petits. D'un suposat ètim llatí CAPPULARE, mat. sign.	
capoll [kə.'pɔʎ]	<i>m.</i> Extrem d'un cos, especialment el peduncle d'una fruita o la part superior d'una baldufa. D'un suposat ètim llatí vulgar CAPPULLU, mat. sign.	
carusses, fer - [kə.'ru.səs]	<i>ff.</i> er cares estranyes, deformades, especialment per fer befa. Derivat de <i>cara</i> .	
casta [kə.'ru.səs]	<i>f.</i> Tipus d'una forma concreta: aquesta casta de fruita és la millor; d'aquesta casta de persones no en queden gaire, etc. Etimologia incerta.	
cavall de serp [kə.,vaʎ.ðə.'serp]	<i>loc. nom.</i> Pregadeu, insecte de l'espècie <i>Mantis religiosa</i> .	

celar [sə.ˈla]	<i>f.</i> Amagar, ocultar, i, especialment, tirar una mescla clara d'aigua i ciment damunt un enrajolat per tapar-ne les juntes. Del llatí CELARE, mat. sign.	2
celat, -ada [sə.ˈlat], [sə.ˈla.ða]	<i>adj.</i> Amagat, ocultat. S'usa especialment –i de forma quasi exclusiva– per referir-se a un enrajolat que queda tapat per una mescla d'aigua clara i ciment per fer-ne les juntes. Part. de celar	2
cena, fer la - [ˈsə.nə]	<i>ff.</i> S'usa quan es vol indicar o demanar quines activitats desconegudes fa qualcú. Ex: I aquest, per on deu fer la cena?	2-3
ciril·lo [si.ˈril.lo]	<i>m.</i> Es diu de qualcú que està molt magre. Ex.: Estàs fet un ciril·lo, pareixes un espàrec! Etimologia desconeguda.	4-5
clauganxo [klaw.ˈɣaŋ.fo]	<i>m.</i> Clau de tall pla o cilíndric amb forma de L que es clava a les parets per penjar-hi coses. Compost de <i>clau</i> i <i>ganxo</i> .	4
cleda [ˈkla.ðə]	<i>f.</i> Tancat, clos per guardar-hi el bestiar. No és un nom d'ús corrent a Mallorca, però d'ell en deriva el llinatge Cledera, popularment grafiat Cladera, i per això s'ha inclòs. Del gàl·lic CLETA, 'barrera'.	
companatge [kom.pə.ˈnad.dʒə]	<i>m.</i> Allò que acompanya el pa en un panet. Ex.: Avui per companatge tens sobrassada. Del llatí COMPANATICUM, mat. sign.	2
comptes [ˈkon.təs]	<i>f. pl.</i> Allò que es té intenció de fer. Ex.: Jo havia fet uns comptes, i ara tu m'ho gires tot. També s'usa en l'adagi uns comptes fa s'ase i uns altres es traginer. Del llatí COMPUTUM, 'compte'.	2
congreny [kon.ˈgrəŋ]	<i>ff.</i> Cadascun dels reforços de fusta o modernament de ferro amb què es reforça un recipient o una estructura, com una bota de vi o una columna. Etimologia desconeguda.	
congriar [kuŋ.ɡri.ˈa]	<i>v. tr.</i> Produir-s'hi, formar-se una cosa per circumstàncies propícies. Del llatí CONCREARE, 'crear amb'.	4
conillons, jugar a - [ku.ni.ˈons]	<i>ff.</i> Joc infantil en què qui para es col·loca de manera que no pugui veure què fan els altres, els quals s'amaguen. Passat un temps, el que para avisa i surt a cercar els amagats, i, si en pot agafar cap, aquest serà qui pari. N'hi ha moltes variants.	4
conradís [kon.rə.ˈðis]	<i>m.</i> Terreny cultivable i cultivat. Derivat de <i>conrar</i> .	
contador, no ser - [kon.tə.ˈðo]	<i>m.</i> Es diu quan una cosa no es pot contar, normalment per la seva indecència. Derivat de <i>contar</i> .	4
cornaló [kor.nə.ˈlo]	<i>m.</i> Cadascun dels angles d'una cosa, normalment referit a una plaça. Derivat de <i>cornal</i> .	

1 Pronúncia no deduble a partir de l'ortografia. 2 No recollit al DIEC amb aquesta acceptió. 3 No recollit al DCVB amb aquesta acceptió. 4 No recollit al DIEC. 5 No recollit al DCVB

còrpora *f.* Cos d'un animal o d'una persona. S'usa especialment en l'expressió 'tenir una bona còrpora', dit de les persones grosses.
Del llatí CORPORA, plural de corpus, 'cos'.
[ˈkəɾ.pə.rə]

corredor *m.* Espai normalment d'una casa llarg i estret que serveix per distribuir el pas entre diferents dependències. S'ha d'evitar l'ús del barbarisme "pasillo". Derivat de *córrer*.
[ko.rə.ˈðo]

corriola *f.* Politja per elevar pesos, normalment el poal d'un pou, aljub o cisterna. Probable alteració de *carriola*.
[ku.ri.ˈɔ.lə]

cos *m.* Forat d'una agulla per on es passa el fil de cosir.
Del llatí CURSUM, 'camí', lloc per on es passa.
[ˈkos]

cos, fer passar pel - *ff.* Fer-li fer a qualcú una cosa difícil, adreçar-lo, menar-lo estret.

cotna *f.* Pell gruixada i forta, especialment la del porc o el formatge.
Del llatí CUTINA, derivat de CUTIS, 'pell'.
[ˈkon.nə]

cresta per ballesta, donar - *ff.* Sotmetre qualcú a engany.
[ˌkrəs.tə.pər.bə.ˈʎəs.tə]

cuba *f.* Recipient de gran capacitat, transportable damunt un vehicle, per al transport de líquids. Derivat de *cup*.
[ˈku.bə]

cuixal *m.* Davantal que arriba fins als genolls.
Derivat de *cuixa*.
[ku.ˈʃal]

culassa *f.* Cul excessivament gros, despectivament.
Derivat de *cul*.
[ku.ˈla.sə]

curat d'espants, estar *ff.* No sorprendre's per coses sorprenents normalment en virtut d'experiències prèvies.
[ku.ˌrad.dəs.ˈpans]

deixar anar (qualcú o qualche cosa) *ff.* Es diu a qualcú quan insisteix en una cosa a una persona obstinada o en un moment inoportú. Referit a coses, s'usa per indicar que s'ha deixat d'insistir en un afer, especialment en una relació sentimental.
[de.ʃä.ˈna]

deixar fer (qualcú) *ff.* Es diu per demanar a qualcú que s'aturi d'importunar.
[de.ʃä.ˈfe]

descarabutar *v. tr.* Desordenar allò que estava curosament ordenat.
Etimologia desconeguda.
[dəs.kə.rə.bu.ˈta]

desengramponador *m.* Eina que serveix per estrènyer o afliurar grampons sotmetent-los a torsió. Derivat de *grampó*.

despús-ahir *m.* Desordre absolut, cridòria.
[dəs.pu.zə.'i] Derivat regressiu de *desgavellar*.

disforjo, -a *adj.* De grans dimensions, excessivament gros.
[dis.'fɔr.ʒo], [dis.'fɔr.ʒə] De l'encreuament entre *disforme* i *forjar*.

dogà *f.* Regruix en la pell limitat per solcs per un excés de greix, normalment en nadons. Probablement d'una arrel àrab DUG-, sèrum de la llet.

dur-se'n *v. tr. reg. (de).* Agafar una cosa d'un lloc per dur-la cap a un altre. La forma genuïna és *dur-se'n*, però darrerament s'aglutina el pronom per formar el verb "endur-se", en construccions com "menjar per endur(-se'n)", que sense aquesta aglutinació hauria de ser "menjar per dur-se'n".

eixabuc *m.* Renyada molt forta.
[ə.ʃə.'buk] De l'àrab XUBUK, mat. sign.

eixancar *v. tr.* Separar molt les dues cames.
[ə.ʃəŋ.'ka] D'un hipotètic llatí EXHANCARE, mat. sign.

embarbollar *v. tr.* Parlar confús, especialment dels nadons quan comencen a parlar. Onomatopeica.

embat *m.* Vent tèrmic de procedència marina que bufa de mar cap a terra en dies de calor a les hores de major insolació per la diferència de temperatura entre l'aigua de la mar i la terra.
[ə.m.'bat] Derivat regressiu de l'antic *embatre*.

embós *m.* Dificultat en el trànsit d'un fluid o d'una cosa que es mou en general, especialment en un embós del trànsit rodat a causa d'un accident o d'un excés de vehicles.
[ə.m.'bos] Derivat regressiu d'*embossar*.

embromat, -ada *adj.* Que té congestió nasal.
[ə.m.bro.'mat] Part. d'*embromar*, 'constipar-se de nas'.
[ə.m.bro.'ma.ðə]

emparaular *v. tr.* Comprometre's de paraula, fer un tracte de paraula.
[ə.m.pə.rəw.'la] Derivat de *paraula*.

empastanagat, -ada *adj.* Trobar-se en una situació de la qual no se'n sap sortir.
[ə.m.pəs.tə.nə.'ɣat] Derivat de *pastanaga*.
[ə.m.pəs.tə.nə.'ɣa.ðə]

empès, -a, anar - *ff.* Anar gat.
[ə.m.'pəs], [ə.m.'pə.zə] Participi d'*empènyer*.

1 Pronúncia no deducible a partir de l'ortografia. 2 No recollit al DIEC amb aquesta acceptió. 3 No recollit al DCVB amb aquesta acceptió. 4 No recollit al DIEC. 5 No recollit al DCVB

empès, deixar [ən.trə.sən.'ti]	<i>ff.</i> Deixar una porta tancada sense rodar clau o sense acabar-la de tancat. Part. d' <i>empènyer</i> .
emprenyar [əm.pre.'ɲa]	<i>v. tr.</i> Vulgarment, molestar. Del llatí IMPREGNARE, 'fecundar'
encalçar [ən.kəl.'sa]	<i>v. tr.</i> Córrer darrere qualcú per agafar-lo. Del llatí INCALCIARE, mat. sign.
encalçar na Maria per la cuina	<i>ff.</i> Fer una cosa inoportuna o en un moment inoportú.
encenall [ən.sə.'najs]	<i>m.</i> Usat normalment en plural, conjunt de branques primes que s'usen per començar foc. Derivat d' <i>encendre</i> .
encolomar [əŋ.ko.lo.'ma]	<i>v. tr.</i> Manar una feina inoportuna a qualcú. Derivat de <i>colom</i> .
enforinyall [əŋ.fu.ri.'ɲaj]	<i>m.</i> Cavitat estreta, recòndita, de difícil accés. Derivat d' <i>enforinyar</i> .
ensofronyar [ən.so.fro.'ɲat] [ən.so.fro.'ɲa.ðə]	<i>v. tr.</i> Amagar, fer difícil de fer sortir. S'usa normalment en participi, estar ensofronyat. Derivat de sofranya (< SUFFRAGINE).
entebir [ən.tə.bə.'i]	<i>v. tr.</i> Fer tornar teb. Derivat de <i>tèbeu</i> , forma arcaica de <i>teb</i> .
entelar [ən.tə.'la]	<i>v. tr.</i> Una superfície llisa i reflectant o transparent, especialment un mirall, cobrir-se d'un tel normalment de vapor d'aigua que li fa perdre transparència o nitidesa. Derivat de <i>tel</i> .
entendre's [ən.'ten.drə]	<i>v. pron.</i> Posar-se d'acord, avenir-se. En certs contextos, dir de dues persones que són amistançades.
entorn, ser mal d'anar [ən.'toɾn]	<i>ff.</i> Tenir un caràcter difícil.
entrecavalcar [ən.trə.kol.'ka]	<i>v. tr.</i> Posar una cosa a cavall d'una altra. Compost d' <i>entre</i> i <i>cavalcar</i> .
envalentonar [əŋ.və.lən.to.'na], lex. amb ['o]	<i>v. tr.</i> Infondre valentia, normalment en excés. S'usa normalment com a pronominal. Derivat de <i>valent</i> o de <i>valentons</i> .
envelar [əŋ.və.'la], lex. amb ['ə]	<i>v. intr. amb dat.</i> Partir molt aviat. S'usa sempre amb datiu, normalment en 3a persona. Ex.: Frissava molt i li ha envelat cap a Ciutat. Derivat de <i>vela</i> .

enxumbar

[əŋ.ʃum.'ba]

v. tr. Mudar molt.
Etimologia desconeguda.

esbutzar-se

[əz.bud.ðər.'sə]

v. tr. Rompre per un excés de pressió. S'usa normalment a l'expressió *esbutzar-se de riure*, referit a riure molt intensament. Derivat de *butza*.

esca

['əs.kə]

f. Menjar que es col·loca als hams o altres paranyes per atreure els animals. Del llatí *ESCA*, 'menjar'.

escabetxina

[əs.kə.bət.'ʃi.nə]

f. Una cosa, anar molt malament. S'usa especialment per referir-se a exàmens que suspèn molta gent. Derivat d'*escabetxar*.

escalfeir

[əs.kəw.fə.'i]

v. tr. Encalentir. S'usa especialment en l'expressió 'estar escalfeït', 'estar febrós'. Derivat d'*escalfar*.

escapçar

[əs.kət.'tsə]

v. tr. 1. Llevar l'extrem d'una cosa. 2. Dividir un joc de cartes en dos munts de tal manera que les que estaven damunt quedin davall. Del llatí **EX CAPITARE*, 'tallar el cap'.

escarràs

[əs.kə.'ras]

m. Trosset de fusta amb punta que es clava fàcilment als dits. Derivat d'*escarrar* < GERMÀNIC *SKERRAN* 'gratar'.

esculada

[əs.ku.'la.ðə]

f. Una cosa, acabar molt malament, dur-se'n un gran desengan. Derivat d'*escular*.

esflorar

[əs.flə.'ra]

v. tr. 1. Trencar llegums o altres plantes amb fruits per treure'n el gra. 2. Reduir una cosa a trossets. Derivat de *flor*.

**esflorat, -ada,
ser un -**

[əs.flə.'rat], [əs.flə.'ra.ðə]

ff. A l'expressió ser un cap esflorat, tenir molt poc seny.

esgarronar

[əz.ɣə.ro.'na]

v. tr. Trepitjar el qui va davant en una fila. Derivat de *garró*.

esglai

[əz.'ɣlaj]

m. Por o gran sorpresa, ensurt. Es troba molt sovint substituït pel barbarisme *susto*. Derivat regressiu d'*esglaiar*.

esment, tenir -

[ər.'ment]

ff. Estar pendent d'una cosa, vigilar-la. El DCVB i el DIEC recullen *parar esment amb el mat.* sign. Derivat de *ment*.

esmús, -ussa

[ər.'mus], [ər.'mu.sə]

adj. De gust àcid, que fa fer carusses. P. ex., una llimona és molt esmussa. Derivat regressiu d'*esmussa* o derivat de *mus* 'esmussat'.

espants, fer -

[əs.'pans]

ff. Gesticular de forma exagerada.

espiadimonis [əs.pi.ə.ði.'mɔ.nis]	<i>m.</i> Insecte de l'ordre dels odonats, també conegut amb el cultisme libèl·lula. Compost d' <i>espiar</i> + <i>dimonis</i> .	
esquella [əs.'ke.ʎə]	<i>f.</i> Picarol gros, especialment usat per bestiar gran com cavalls o vaques. Del gòtic SKILLA, 'campana'.	
està qui està [əs.'ta.kis.'ta]	<i>ff.</i> Esperar molt, impacientment. P. ex.: Em va dir que esperaràs, i jo està qui està, vaig arribar a perdre la paciència.	
estamenejar [əs.tə.mə.nəd.'dʒa], lex. amb ['ə]	<i>v. tr.</i> Moure amb cops secs, violentament, especialment referit a persones. Possiblement derivat d' <i>estam</i> , encrueat amb <i>menejar/manejar</i> .	
estenallot [əs.tə.nə.'ɔt]	<i>m.</i> Curt d'enteniment, beneit. Derivat d' <i>estenalles</i> .	4-5
estibar [əs.ti.'ba]	<i>v. tr.</i> Omplir completament, normalment referit a càrrega. S'usa especialment a la ff estar estibat, 'estar completmanet ple'. Del llatí STIPARE, 'atapeir'.	
estimar-se més [əs.ti.'mə]	<i>ff.</i> Preferir. Aquesta forma era, fins fa poc, quasi desconeguda en la parla col·loquial i el seu ús actual és, probablement, influència del castellà.	
estopeig [əs.to.'pəj]	<i>m.</i> Efecte de la mar remoguda pel vent. P. ex.: No t'acostis a la vorera que hi ha un bon estopeig! Deverbal d' <i>estopejar</i> .	4-5
estopejar [əs.to.pəd.'dʒa]	<i>v. tr.</i> Reanimar qualcú indisposat, haver de fer corregudes a causa d'una malaltia imprevista.	2-3
etxerevir [ət.tʃə.rə.'vi]	<i>v. tr.</i> Deixondir, donar vivor i alegria. S'usa normalment en participi, en l'expressió estar etxerevit. Etimologia incerta.	4
extremunciat, -ada, estar - [əs.trə.mun.si.'at]	<i>ff.</i> Agonitzar, trobar-se en els darrers moments de la vida, trobar-se en una situació terminal sense remei possible.	
fadrí, -ina [frə.'ði], [frə.'ði.nə]	<i>adj.</i> No casat. Del llatí FRATRINUM, diminutiu de FRATER, 'germà'.	
ferm ['fərm]	<i>adv.</i> Molt, en gran manera. S'usa en expressions com a emfasitzador. P. ex.: Aquest al·lot estudia ferm o Has estalviat ferm. Del llatí FIRMUM, mat. sign.	2
ferramalla [fə.rə.'ma.ə]	<i>f.</i> Trossos de ferro vell. Derivat de <i>ferro</i> .	4
fer-se'n creus [fə.rəj.'krəws]	<i>ff.</i> No poder-se avenir d'una cosa, admirar-se'n en extrem.	

fesol fava

[fə.ʒəl.ˈfə.və]

m. Varietat local de fesol que es consumeix sec, com a llegum, caracteritzat per la seva coloració amb clapes blanques i marrons. Del llatí PHASEOLUM, mat. sign.

fesols, mirar-se com els -

[fə.ˈzɔls]

ff. Mirar-se amb recel, amb aversió.

fester

[fəs.ˈte]

m. Engraellat de ferro que, amb un peu o clavat en una paret, es destina a posar-hi teies per il·luminar durant la nit amb foc viu festes o actes litúrgics. Derivat de *festa*.

filar prim

[fi.la.ˈprim]

ff. Ser molt primmirat, fixar-se minuciosament en totes les circumstàncies.

fonts, padrí de -

[prə.ˌði.ðə.ˈfɔns]

loc. nom. Padrí de bateig, padrí jove.

fotimer

[fu.ti.ˈme]

m. Molt, moltes vegades, multitud. P. ex.: Hi havia un fotimer de gent.

fraula

[ˈfraw.lə]

f. Fruita comestible de la planta *Fragaria vesca*, de color vermell intens i de gust i aroma molt característics. Sovint se veu substituït pel barbarisme ‘fresa’. Del llatí FRAGULAM, mat. sign.

fredoler, -a

[frə.ðo.ˈle], [frə.ðo.ˈle.rə]

m. Que és molt propens a tenir fred. Derivat de *fred*.

4-5

gaia

[ˈga.ə]

m. Porció, normalment d’un terreny o tela, que no ve a escaire, generalment amb forma triangular o trapezoidal. Probablement d’un ètim GAIDA, ‘punta de sageta’.

galfó

[gəw.ˈfo]

m. Peça de metall que serveix per mantenir una persiana o una porta oberta, per tal d’evitar que es tanqui amb un cop de vent. Derivat de *golfo* < LLATÍ GOMPHUS.

gat encomanes el formatge, a bon -

[ˈgat]

ff. Es diu d’algú en qui hom deposita la confiança sense que en sigui mereixedor.

gatzoneta, a la -

[gəð.ðo.ˈnə.tə]

loc. adv. Posició amb l’esquena dreta, els dos peus en terra i els genolls completament doblegats, amb les anques tocant els talons.

gavina

[gə.ˈvi.nə]

f. Nom que reben diversos ocells marins del gènere *Larus*, molt comuns a les nostres aigües. S’ha d’evitar referir-s’hi amb el barbarisme gaviota. Del llatí GAVIA, amb el sufix -ina, mat. sign.

gelada [ʒə.ˈla.ðə]	<i>f.</i> Rosada que es congela formant una capa fina de gel damunt les plantes o altres superfícies a les matinades més fredes i encalmades de l'hivern d'un color blanc molt evident. Derivat de <i>gel</i> .
gemec [ʒə.ˈmek]	<i>m.</i> So planyívol inarticulat que es fa com a conseqüència d'un dolor o una pena. Derivat regressiu de <i>gemegar</i> .
gemegar [ʒə.me.ˈɣə]	<i>v. intr.</i> 1. Emetre gemecs. 2. Queixar-se. Del llatí GEMICARE, mat. sign
genteta [ʒen.ˈtə.tə]	<i>f.</i> Nom amb què, despectivament, la gent que es considera de classe social superior es refereix a la gent de les classes més baixes. Derivat de <i>gent</i> .
glop [ˈglop]	<i>m.</i> Porció de líquid que es beu d'un sol cop. Etimologia onomatopeica
goial [go.ˈal]	<i>m.</i> Al·lot grandolàs i desmanyotat. És habitual usar l'augmentatiu 'goialot'. Variant de <i>gojat</i> 'al·lot'. 4
gorga [ˈgɔr.ɣə]	<i>f.</i> Pell de la part anterior del coll, que a les persones de més edat o més grasses penja. Del llatí GURGAM, mat. sign. 2
grampó [grəm.ˈpo]	<i>m.</i> Pern amb rosca que penetra a la superfície on es vol clavar enroscant-se. S'ha d'evitar referir-s'hi amb el barbarisme tornillo. Del francic KRAMPO, 'ganxo'.
grandolàs, -assa [grən.do.ˈlas] [grən.do.ˈla.sə]	<i>adj.</i> Excessivament gran, que essent gran fa fets propis de nins més petits. Derivat de <i>gran</i> .
grop [ˈgrop]	<i>m.</i> Nus en la fusta normalment més dur i d'un color més fosc que la fusta que l'envolta. Del llatí CRUPPA, 'corda gruixada'.
grufa [ˈgru.fə]	<i>f.</i> Nas del porc amb forma plana amb què l'animal obri la terra per cercar-hi el seu aliment. Derivat regressiu de <i>grufar</i> , metàtesi de <i>furgar</i> .
guaïtar [goj.ˈta]	<i>v. intr.</i> Treure el cap per una finestra o en general per un lloc on esdevengui visible. Del germànic WAHTEN, 'esperar, vigilar'.
impertinències, fer - [im.pər.ti.ˈnən.sis]	<i>ff.</i> Molestar qualcú. Derivat d' <i>impertinent</i> .
importar-hi [im.por.tə.ˈri], lex. amb [ˈɔ]	<i>v. intr.</i> Ser necessària una cosa. P. ex.: No hi importa que venguis, ja ho he arreglat. Del llatí IMPORTARE, 'dur a dins'. 2

incert, ser un -
[in.'sɛrt]

ff. Cosa que es té per gairebé segura. P. ex.: En Pere ha passat per aquí a les 9. Ja ho sabia, és un incert que no hi passi!

2

junta, tirar -
[ˈʒun.tə]

ff. Reunir-se per acordar una cosa.

laudates
[law.'ða.tes]

adv. Llatinisme que s'usa per indicar que qualcú arriba amb molt de retard a un lloc.
Del llatí LAUDATE, una part de la missa.

4

llenca
[ˈlɛŋ.kə]

f. Tros llarg i estret d'una cosa.
Etimologia incerta, possiblement d'un encreuament entre llengua i llesca.

llença
[ˈlɛn.sə]

f. Ormeig senzill de pesca consistent en un fil amb hams escats que es deixa fermat a una roca o a la barca i es recull al cap d'un cert temps. Del llatí LINTEAM, mat. sign.

llengua, estirar la -
[ˈlɛŋ.go]

ff. Fer dir a algú més coses que les que realment hauria de dir, normalment perquè poden ofendre la persona a qui se li diguin.

llevat
[lɛ.'vat]

m. Pasta fermentada que s'afegeix a la nova pastada per tal que fermenti i el pa tovi. Per extensió, qualsevol llevat en general, fins i tot l'artificial. Part. de *llevar*.

4

llévets
[ˈlɛ.vəts]

m. pl. Cercapous, ganxos de ferro amb què es prova de treure quelcom que ha caigut dins un pou, cisterna o forat inaccessible.

llinya
[ˈʒi.ɲə]

f. Solc que deixen les rodes d'un cotxe en un camí.
Del llatí LINEA, 'línia'.

1

lloca
[ˈlɔ.kə]

f. Gallina que cova els ous per tal que nesquin.
Del llatí CLOCCA, mat. sign.

llop
[ˈlɔp]

m. Peix de l'espècie *Dicentrarchus labrax*, molt apreciat, que es coneix en altres indrets amb el nom de 'llobarro'. S'ha d'evitar referir-s'hi amb el barbarisme 'lubina'. Del llatí LUPUM, mat. sign.

lluç
[ˈlus]

m. Peix de l'espècie *Merluccius merluccius*, de carn blanca i molt fina, molt apreciat en la cuina. S'ha d'evitar referir-s'hi amb el barbarisme 'merluza'. Del llatí LUCIUM, mat. sign.

4

llucet
[lu.'sət]

m. Aleví del lluç, molt apreciat en gastronomia perquè gairebé no té espines i és molt bo per donar als infants. S'ha d'evitar referir-s'hi amb el barbarisme 'pescadilla'. Derivat de *lluç*.

malaveig
[mə.lə.'vəʃ]

m. Moviment atrafegat, trull.
Derivat regressiu de *malavejar*.

1 Pronúncia no deducible a partir de l'ortografia. 2 No recollit al DIEC amb aquesta acceptió. 3 No recollit al DCVB amb aquesta acceptió. 4 No recollit al DIEC. 5 No recollit al DCVB

malmenada [mal.mə.'na.ðə]	<i>f.</i> Tracte enutjós, manejar qualcú impedit amb poca delicadesa, amb pocs miraments. Derivat de <i>malmenar</i> .
malura [mə.'lu.rə]	<i>f.</i> Mal que es manifesta externament, ferida, nafra. Per ext., malaltia en general. Derivat de <i>mal</i> .
mar ha tret (qualcú), parèixer que la -	<i>ff.</i> Veure's qualcú amb un aspecte molt descurat i llastimós. S'usa en la forma 'pareix que la mar l'ha tret'.
matadura, donar - [mə.tə.'ðu.rə]	<i>ff.</i> Atabalar qualcú amb insistència, especialment els nins quan insisteixen en una cosa a la qual els pares ja els han dit que no. Derivat de <i>matar</i> .
medalla [me.'ða.ʎə]	<i>f.</i> Taca a la roba, especialment de menjar. Del llatí vulgar MEDALIA, mat. sign.
mel, ser - ['mɛl]	<i>ff.</i> Ser extremadament bo.
melassa [me.'la.sə]	<i>f.</i> Més que bo, dit especialment del menjar. P. ex.: Heu de tastar aquesta coca que ha fet la padrina, és melassa!
menar [mə.'na], lex. amb ['ə]	<i>v. tr.</i> Conduir, generalment un cotxe. Del llatí MINARE, 'conduir el ramat'.
menuts [mə.'nuts]	<i>m. pl.</i> Monedes de poc valor. Del llatí MINUTUM, 'petit'.
merder [mər.'ðe]	<i>m.</i> Gran desordre i confusió. Derivat de <i>merda</i> .
mester, haver de - [məs.'te]	<i>loc. verb.</i> Necessitar. S'usa de forma indiferent amb la forma 'haver de menester'. Del llatí MINISTERIUM, 'ocupació'.
mestrança, fer - [məs.'tran.sə]	<i>ff.</i> Adulterar una mescla, afegint-hi normalment aigua, com afegir aigua al vi. Per extensió, un al·lot, fer desastres. Derivat de <i>mestre</i> .
mestrès, -essa [məs.'trəs] [məs.'trə.sə]	<i>adj.</i> Al·lot, o normalment al·lota, que vol fer fetes de dona gran, especialment comandar molt els altres des de ben petit. Ni el DCVB ni el DIEC recullen la forma mestrès. La forma <i>mestressa</i> deriva de <i>mestre</i> amb l'addició del sufix feminitzador <i>-essa</i> , i vol dir originalment "la dona del mestre". Amb l'accepció descrita, s'ha format el masculí analògic mestrès.
mirinyac [mə.ri.'ɲak]	<i>f.</i> Faldetes de davall, interiors. Pres del castellà <i>miriñaque</i> , mat. sing.

misses dites [mi.səz. 'ði.təs]	<i>loc. adv.</i> Amb gran retard, quan la cosa a què s'havia d'acudir és gairebé a punt d'acabar.	
miula [miw.lə]	<i>f.</i> Veu molt estrident, especialment aguda. Deverbal de <i>miular</i> , d'origen onomatopèic.	2
món, ser pel - [pəl. 'mon]	<i>ff.</i> No ser qualcú al lloc on s'espera, sense més concreció.	
mòpia [mo.pi]	<i>f.</i> Ésser imaginari que, segons es fa creure a nins innocents, s'amaga a la nit i s'ha de caçar. Aleshores, qualcú que està amagat, mentre 'els nins cacen mòpies', els tira damunt una poalada d'aigua.	4
mossatge [mo. 'sad.dʒə]	<i>m.</i> Període d'aprenentatge d'un ofici. Derivat de <i>mosso</i> .	4
mulla [mu.ə]	<i>f.</i> Sacsons penjants a la pell de persones grasses. Del llatí MOLLIA, 'coses toves, blanques'.	2
nafra [na.frə]	<i>f.</i> Ferida a la pell, especialment quan és resultat de passar la major part del dia dins el llit les persones en els darrers dies de la seva vida. Del germànic NARWA, 'cicatriu'.	
negar [ə.ne. 'ɣa]	<i>v. tr.</i> 1. Normalment amb ús reflexiu, ofegar-se en aigua. 2. Inundar.	1
net, saber el - [nət]	<i>ff.</i> Aclarir una cosa de la qual no se'n saben tots els detalls.	
nial, -a [ni. 'al], [ni. 'a.lə]	<i>adj.</i> Ou infecund o que conté un embrió que no arriba a terme després del període d'incubació. Per extensió, persona que es troba indisposada o de mal humor. Del llatí NIDALE, 'del niu'.	
nieró [ni.ə. 'ro]	<i>m.</i> Niu que en lloc d'estar fet damunt un arbre, està fet en terra, generalment de gallina o perdiu. Derivat de <i>nier</i> .	
nyeula [ɲew.lə]	<i>f.</i> Veu gemegosa. Derivat de <i>nyeu-nyeu</i> , onomatopèia del parlar gemegós.	4
nyoc [ɲɔk]	<i>m.</i> Doblers. S'usa en expressions com té un bon nyoc, ha tret es nyoc, etc. Probablement afèresi de manyoc.	3-4
obrador [o.brə. 'ðo]	<i>m.</i> Lloc on es treballen les feines d'un ofici, especialment d'un forn. Del llatí OPERATORIUM, 'que serveix per treballar'.	

1 Pronúncia no deducible a partir de l'ortografia. 2 No recollit al DIEC amb aquesta acceptació. 3 No recollit al DCVB amb aquesta acceptació. 4 No recollit al DIEC. 5 No recollit al DCVB

obrar [o. 'bra]	<i>v. tr.</i> 1. Elaborar quelcom o executar una feina. 2. En sentit eufemístic i intransitiu, evacuar el ventre. El DIEC no recull l'accepció 2. Del llatí OPERARI, 'treballar'.
oi ['oj]	<i>m.</i> Repugnància, nàusea. S'usa especialment a les expressions 'fer oi' o 'quin oi!'. Del llatí ODIUM, 'odi'.
oiar [o. 'a]	<i>v. tr.</i> Produir nàusea o repugnància. Derivat d' <i>oi</i> .
oratge [o. 'rad.ɔʒə]	<i>m.</i> Vent fresc i sobtat. Del llatí AURATICU, 'vent suau'.
oremus, perdre l' - [o. 're.mus]	<i>ff.</i> Perdre el fil d'un discurs, desorientar-se, perdre l'esment o la memòria. Llatinisme. OREMUS és la paraula amb què comencen moltes parts de la missa en llatí.
pam de net, no haver-hi un -	<i>ff.</i> Una situació, no ser gens clara ni previsible, plena d'enganyos i mals entesos.
pam, dur-ne un -	<i>ff.</i> Anar exageradament brut.
parsimònia [pə. si. 'mɔ.ni]	<i>f.</i> Lentitud exasperant. Del llatí PARSIMONIAM, mat. sign.
part, prendre - ['part]	<i>ff.</i> Prendre una opció en un conflicte d'interessos enfrontats.
passar [pə. 'sa]	<i>v. tr.</i> Llevar les restes de sabó amb aigua clara. De <i>passar per aigua</i> .
passar l'arada davant el bou	<i>ff.</i> Precipitar-se, fer una acció abans que sigui el moment oportú.
pasta ['pas.tə]	<i>f.</i> Resultat de pastar, mesclar els ingredients necessaris amb farina per elaborar un menjar o, en general, una massa plàstica. Darrerament el mot es veu substituït per massa. P. ex.: 'Faig una coca amb verdura, pots començar a tallar els grells, que ja tenc la pasta feta'. Del llatí PASTAM, mat. sign.
pastar [pəs. 'ta]	<i>v. tr.</i> Fer pasta, en general alimentària amb farina. Derivat de <i>pasta</i> .
pastó [pəs. 'to]	<i>m.</i> Pasta feta en la mateixa tirada a punt de fènyer-la. Derivat de <i>pasta</i> .

2

4

patena [pə. 'tə.nə]	<i>f.</i> Peça rodona plana metàl·lica, generalment ornamental. Per extensió, peça rodona que es posa als rosaris ensucrats per Tots Sants, de carabassat o modernament de xocolata. Del llatí <i>PATENAM</i> , 'plat'.	2
pedrera [pə. 'ðre.rə]	<i>f.</i> Indret d'on s'extreu pedra, generalment per a la construcció. S'ha d'evitar referir-s'hi amb el barbarisme <i>cantera</i> . Derivat de <i>pedra</i> .	
peladura [pə.lə. 'ðu.rə]	<i>f.</i> Pell de la fruita pelada. Derivat de <i>pelar</i> .	
pempa ['pəm.pə]	<i>f.</i> Dona curta d'enteniment. Etimologia desconeguda.	4
Pere Mateu, fer de - [.pe.rə.mə. 'tew]	<i>ff.</i> Posar-se en un afer presumptuosament, sense entendre-hi o sense que s'hagi requerit.	
pern ['pɛrn]	<i>m.</i> Peça metàl·lica cilíndrica amb cabota i tronc amb una espiral, acabat sense punta, que sol encaixar amb una femella que s'hi enrosca, i serveix per estrènyer juntes. S'ha d'evitar referir-s'hi amb el barbarisme <i>*tornillo</i> . D'un suposat ètim <i>*PERNU</i> , masculinització de <i>perna</i> , 'cama'.	
pern de rifa, ballar com un - [.pɛn.də. 'ri.fə]	<i>ff.</i> Ballar impetuosament, amb molta energia.	
perol [pə. 'rɔl]	<i>m.</i> Recipient generalment metàl·lic, de petita capacitat, destinat a coure-hi aliments líquids, amb un sol mànec a la part superior i, generalment, també amb un broc. Diminutiu d'un antic <i>pèr</i> , 'cossi'.	
perols, fer - [pə. 'rɔls]	<i>ff.</i> Perdre el temps parlant de coses irrelevantes.	
picadís [pi.kə. 'ðis]	<i>m.</i> Fragment polsegós o arenós que queda en capolar les pedres, usat generalment en construcció. ETIM.: Derivat de <i>picar</i> .	
pigota [pi. 'ɣɔ.tə]	<i>f.</i> Verola, malaltia infecciosa caracteritzada per l'aparició de nombroses pústules a la pell i algunes mucoses, amb febre, i que sol deixar marques indelebles. S'ha d'evitar referir-s'hi amb el barbarisme <i>*viruela</i> . Derivat de <i>piga</i> .	
pigota borda [pi. ,ɣɔ.tə. 'bor.ðə]	<i>f.</i> Malaltia infecciosa semblant a la pigota, menys agressiva, caracteritzada per l'aparició de taques vermelloses a la pell amb abundant picor, que afecta especialment els infants. S'ha d'evitar referir-s'hi amb el barbarisme <i>*varicela</i> '.	

1 Pronúncia no deduïble a partir de l'ortografia. 2 No recollit al DIEC amb aquesta acceptió. 3 No recollit al DCVB amb aquesta acceptió. 4 No recollit al DIEC. 5 No recollit al DCVB

pinte [ˈpin.tə], [əs.ˈpin.tə]	<i>ff.</i> Peça generalment de fusta, en forma de biga, que es posa a la part inferior de la campana d'un escalfapanxes, que sobresurt cap a defora, damunt la qual s'hi poden depositar objectes. Per extensió, estant clavat a una paret damunt el qual s'hi poden depositar objectes. Del llatí PECTINEM, 'pinta'.
plegats, estar - [plə.ˈɣat], [plə.ˈɣa.ðə]	<i>ff.</i> Dues persones, viure en parella. S'usa en expressions com ara 'Aquests dos fa molts d'anys que estan plegats'.
pomes agres, cara de - [.po.mə.ˈza.ɣrəs]	<i>loc. nom.</i> Cara d'estar enfadat. S'usa sobretot com a frase feta a 'fa cara de pomes agres'.
poncella [pon.ˈse.ʎə]	<i>f.</i> Flor abans d'obrir-se. S'ha d'evitar referir-s'hi amb el barbarisme capullo. Del llatí PULLICELLAM, 'polleta'.
popò, -ona [pɔ.ˈpɔ], [pɔ.ˈpɔ.nə]	<i>adj.</i> Despectivament, extremadament poruc. De la duplicació de 'por', amb 'n' analògica amb la majoria de paraules acabades en vocal tònica.
poriol [pu.ri.ˈɔl]	<i>m.</i> Insecte coleòpter de la família dels coccinèl·lids, de colors molt vius –normalment vermell– amb taques circulars negres, de forma semiesfèrica, molt conegut pels seus colors i forma. També s'anomena amb el nom 'marieta'. Potser d'un anterior <i>poporiol</i> .
portada [por.ˈta.ðə]	<i>f.</i> Cop de porta violent. Derivat de <i>porta</i> .
potadetes, fer - [po.ta.ˈðə.təs]	<i>ff.</i> Estar extremadament enrabiad, normalment un infant. Als adults s'usa amb un sentit més metafòric: Ja en pots fer de potadetes, no t'ho diré tanmateix.
potollar [po.to.ˈa]	<i>v. intr.</i> Caminar molt, constantment, amb el conseqüent esforç físic. Derivat de <i>potà</i> .
predicar [prə.ði.ˈka]	<i>v. tr.</i> En sentit figurat, qualcú, normalment en una relació jeràrquica, dir a qualcú com ha d'obrar rectament. Ex.: Li he dit que se renti les mans quaranta vegades i no em fa cas, debades predic! Del llatí PRAEDICARE, mat. sign.
purga, ser una - [ˈpur.ɣə]	<i>ff.</i> Una cosa, resultar molt incòmoda, molt desplaent.
qüec, fer- [ˈkwək]	<i>ff.</i> Morir-se. Onomatopeic d'un crit inarticulat.
quissó [ki.ˈso]	<i>m.</i> Cria de ca acabada de néixer. S'ha d'evitar referir-s'hi amb el barbarisme cachorro. Onomatopeic del so amb què s'inciten els cans.

4-5

4

1 Pronúncia no deducible a partir de l'ortografia. 2 No recollit al DIEC amb aquesta acceptió. 3 No recollit al DCVB amb aquesta acceptió. 4 No recollit al DIEC. 5 No recollit al DCVB

rabejar [rə.bəd.'dʒa], lex. amb ['ə]	<i>v. tr.</i> Passar una cosa per aigua clara. Derivat de <i>rabeig</i> < llatí vulgar RAPIDIU, derivat. de rapidum.	
randa [ˈran.də]	<i>f.</i> Filat fet manualment amb ganxet, usualment destinat a fins decoratius. Probablement del germànic RANDA, ‘vorera’.	
reblir [rəb.'bli]	<i>v. tr.</i> Omplir completament, de forma atapeïda. Del llatí REPLERE, mat. sign.	
rebranca [rə.'brən.kə]	<i>f.</i> Part lateral d’una porta o d’una finestra. Derivat de <i>branca</i> .	4
redol [rə.'ðol]	<i>m.</i> Porció de terreny propera a un punt determinat. Ex.: ‘Podríem anar a caminar pes teu redol avui’, referint-se a la zona on hom viu. Deverbal de <i>redolar</i> .	
renou [rə.ðo.'la], lex. amb ['ə]	<i>v. intr.</i> Caure rodant, especialment una escala. En aquest sentit, s’usa transitivament: Ha redolat l’escala. Del llatí ROTULARE, ‘fer rotlos’.	2
refer-se [rə.fər.'sə]	<i>v. intr. pron.</i> Canviar de parer per haver-se pensat millor una cosa. Ex.: T’havia dit que vendria, però m’he refet. Derivat de <i>fer</i> .	2
regalar-se [rə.ɣə.lər.'sən]	<i>v. de règim (de)</i> Llevar a una cosa tota importància, resultar indiferent, despreocupar-se’n. Ex.: L’hi pots dir, a això que t’he dit, me’n regal bé, si s’enfada. Del llatí vulgar RECALARE, mat. sign.	2
reganyol [rə.ɣi.'ɲol]	<i>m.</i> Refilet de veu o trinat virtuos fet amb un instrument musical. Etimologia desconeguda.	1-2
remanar [rə.mə.'na], lex. amb ['ə]	<i>v. tr.</i> Fer girar un contingut líquid a fi de fer-lo més homogeni. S’ha d’evitar usar remoure en aquest sentit. Derivat de <i>menar</i> .	
reminat, dur un bon - [rə.mə.'nat]	<i>ff.</i> Fer moltes coses, ser molt actiu.	
rescabalar [rəs.kə.bə.'la]	<i>v. tr.</i> Compensar, generalment una pèrdua o una bestreta. Derivat de <i>cabal</i> .	
retre [ˈre.trə]	<i>v. intr.</i> Una cosa o un temps, donar producte, utilitat, ser profitós. Ex.: Avui dematí no he tengut temps d’acabar la tasca, no m’ha retut gens! Del llatí REDDERE, ‘restituir’.	
retre’s [re.trə.'sə]	<i>v. intr. pron.</i> Pron., rendir-se, acabar les forces. Ex.: Aquest fred ens ha retut, no podem fer cap passa pus! Del llatí REDDERE, ‘restituir’.	2
reviscolar [rə.vis.ko.'la], lex. amb ['o]	<i>m.</i> Tornar a la salut en condicions en què pareixia impossible. Del llatí vulgar *REVIVISCULARE, mat. sign.	

1 Pronúncia no deducible a partir de l’ortografia. 2 No recollit al DIEC amb aquesta acceptió. 3 No recollit al DCVB amb aquesta acceptió. 4 No recollit al DIEC. 5 No recollit al DCVB

romeguer [ro.mə.'ɣe] *m.* Planta arbustiva sarmentosa de l'espècie *Rubus ulmifolius*, que creix habitualment a les voreres, plena de pues i molt enganxosa, quasi impossible de travessar, i que dona de fruit 'mores de batzer' (< d'esbarzer). Del llatí RUMICARIUM, mat. sign.

rosa [rɔ.zə] *f.* Malaltia infecciosa, que ataca preferentment els infants, i que cursa amb febre caracteritzada per l'aparició de taques vermelloses a la pell. S'ha d'evitar referir-s'hi amb els barbarismes *'rubeola' o *'sarampión', tot i que existeix el cultisme 'rubèola' i s'ha adaptat el normatiu 'xarampió'.

rosari [ro.'za.ri] *m.* Dolç típic de Tots Sants consistent en bobons enfilats i que acaba amb una patena de carabassat o modernament de xocolata, per la qual cosa s'assembla a un rosari, enfilall de grans en forma de collar amb què es passa com a acte de devoció. Del llatí ROSARIUM, 'rosar'.

rosegar [ro.və.'ɣa] *v. tr.* Esmicolar una cosa amb les dents. Del llatí RODICARE, mat. sign.

rossegall [ro.sə.'ɣaj] *m.* Part d'un vestit que s'arrossega per terra. Derivat de *rossegar*.

rossegar [ro.sə.'ɣa] *v. intr.* Moure una cosa fent-la fregar per terra. Usat pronominalment, una persona, moure's amb el cos per terra. Derivat de *ròssa* usat inicialment per designar el suplici de rossegar els condemnats a mort per cavalls atrotinats.

rostit [rus.'tit] *m, adj.* 1. *m.*, plat consistent en carn cuita al forn convenientment aromatitzada, normalment acompanyada amb verdures. 2. *adj.*, dur, especialment referit al pa. Del germànic RAUSIJAN, mat. sign.

rotlo [rɔl.lo] *m.* Cercle o circumferència. Del llatí ROTULUM, mat. sign.

saber el dimoni on es colga *ff.* Conèixer molt bé una cosa, saber una cosa que normalment es desconeix.

sabonera [sə.bo.'ne.rə] *f.* Escuma, com la que fa el sabó amb l'aigua o la mar quan hi ha ones que rompen i que s'acumula en els temporals. Ni el DIEC ni el DCVB no recullen l'accepció de sabonera de la mar. Derivat de *sabó*.

sacsar [sət.'tsa] *v. tr.* Moure repetidament una cosa amb moviments curts, intensos i repetitius a fi que ocupi el menor volum possible. Del llatí *SACCUSARE, variant de SUCCUSARE, mat. sign.

saó [sə.'vo] *f.* Aigua de pluja que penetra dins la terra deixant-la saturada, que resulta indispensable per al bon creixement de la cobertura vegetal. Del llatí SATIONEM, 'sembra'.

sedàs
[sə.'ðas]

m. Instrument format per una trama de roba o metàl·lica poc espessa, amb un cercle de fusta voltant voltant, alt i perpendicular a la trama, a través del qual es fa passar una substància polsosa i fina per tal d'eliminar-ne les impureses, que queden retengudes a la trama.
Del llatí SETACEUM, 'fet de cerres'.

selordia, -ana
[sə.lur.ði.'a]

adj. Espavilat, que té pipella per abusar dels altres sense que es noti.
Deformació vulgar de *cirurgià*.

sempre seguit
[.sem.prə.sə.'ɣit]

loc. adv. Tot el temps, d'una manera contínua i sense interrupcions.

senyal
[sə.'ɲal]

m. Testicle. S'usa generalment en plural.
Del llatí SIGNALEM, 'signe'.

serradís
[sə.rə.'ðis]

m. Polsim que deixa la fusta en tallar-la i que s'usa com a material absorbent. Derivat de *serra*.

sivella
[si.'ve.ʎə]

f. Peça generalment metàl·lica que subjecta els cinturons o, en general, les coses que s'usen per estrènyer. Del llatí FIBELLAM, mat. sign.

sonar
[so.'nar], lex. amb ['ɔ]

v. tr. 1. Intr., expulsar aire amb força per tal de fer sortir el moc del nas. 2. Tr, tocar un instrument musical. Del llatí SONARE, mat. sign.

sopegar
[so.pə.'ɣa], lex. amb ['ə]

v. intr. Travelar, topar el peu contra un obstacle provocant una pèrdua de l'equilibri. D'un possible ètim llatí INCIPPICARE, mat. sign.

sutge o sutja
[.'sud.ɟʒə]

f. Substància negra, polsosa, molt fina, que es deposita a les parets de les xemeneies, producte d'una combustió incompleta.
D'una base preromana SOUDIA.

tala, fer-
[.'ta.lə]

ff. Dany, destrucció generalment d'un camp provocat per una plaga o per animals descontrolats. Per extensió, fer una cosa mal feta.
Derivat regressiu de *talar*.

talons per les anques, pegar-se amb els -

ff. Córrer molt, normalment fugint.

tarambana
[tə.rəm.'ba.nə]

m. Poc formal, despreocupat, que obra sense seny. Tot i que dona qualitats, s'usa com a substantiu i no com a adjectiu.
Ex.: Aquell jovenet és un tarambana. Etimologia desconeguda.

tast i olla, haver-hi
[.tas.ti.'ɔ.ʎə]

ff. Anar a balquena, demostrar gran abundància en motiu d'un esdeveniment festiu.

teb, -a
[.'təp], [.'tə.bə]

adj. A una temperatura ni excessivament freda ni excessivament calenta. La forma teba és una contracció de la forma antiga *tèbea*, i el masculí és analògic de *teba*.

tel *m.* Membrana o capa molt fina. S'usa especialment als tels d'una ceba, a les pleures del porc (tel de les costelles) o a la capa que es forma damunt la llet o d'un brou consistent en refredar després de bullir. Del llatí TELUM, mat. sign.

tel de ceba, ser més prim que un - *ff.* Ser una cosa extremadament fina.

[.təl.də.'sə.bə]

terral *m.* Vent tèrmic de procedència terrestre, molt fluix, que bufa de terra cap a terra als estius durant les matinades per la diferència de temperatura entre l'aigua de la mar i la terra. En general, vent de terra. Derivat de *terra*.

[tə.'ral]

teulader *m.* Ocell de l'espècie *Passer domesticus*, que viu a prop de les persones, dins els pobles i cases de foravila, de colors marronosos i bec curt. Hi ha qui l'anomena amb el castellanisme gorrió. Tot i que és normatiu, la forma genuïna és teulader. Derivat de *teulada*, pel costum d'aquest ocell de viure en llocs humanitzats.

[təw.lə.'ðe]

tia *f.* Germana del pare o de la mare. Per extensió, és molt habitual usar aquest substantiu per referir-se a qualsevol persona, parenta o no, que té una especial relació amb la família, sobretot entre els infants. Del llatí tardà THIA, mat. sign.

[.ti.ə]

tinya *f.* Malaltia de la pell, especialment del cap, provocada per un fong, que provoca taques cobertes d'escames i crostes, amb caiguda dels cabells. S'usa en frases fetes com 'ser més dolent que la tinya'. Del llatí TINEAM, mat. sign.

[.ti.jnə]

tonyina *f.* Peix blau de l'espècie *Thunnus thynnus*, molt bon nedador i molt apreciat en gastronomia. S'ha d'evitar referir-s'hi amb el barbarisme 'atún'. Del llatí THUNNINAM, mat. sign.

[tu.'ni.nə]

topar *v. intr.* Coincidir amb qualcú d'imprevist, sense esperar-s'ho. També s'usa a l'expressió (No) hem topat, indicant que quelcom (no) ha anat bé. Onomatopeic d'un sentit *topar* referit a xocar.

[to.'pa], lex. amb [.'o]

tortarella *f.* Línia corba descrita en caminar sense anar dret. Derivat de *tort*.

[tor.tə.'re.lə]

tot d'una *loc. adv.* Immediatament. Ex.: Vine aquí tot d'una!

[tod.'du.nə]

tot sol, tota sola *adj.* Sense companyia, sense ningú pus. A Mallorca aquest adjectiu s'usa sempre amb el reforç tot. Del llatí SOLUM, mat. sign.

[tot.'sɔl], [to.tə.'sɔ.lə]

toto *adj.* Home curt, beneit. Etimologia desconeguda.

[.'to.to]

tracalada [trə.kə.'la.ðə]	<i>f.</i> Gran multitud. Probablement onomatopeica.
trasmudança [trə.mu.'ðan.sə]	<i>f.</i> Canvi notable, alteració notòria de l'estat de qualcú o d'una cosa, normalment cap a pitjor, i especialment, un cadàver, començar a deteriorar-se. Derivat de <i>trasmudar</i> .
trasmudar [trə.mu.'ða]	<i>v. tr.</i> Alterar en gran manera, canviar rotundament, normalment en sentit negatiu. Del llatí TRANSMUTARE, mat. sign.
tranc, tenir - ['trank]	<i>ff.</i> Tenir habilitat per fer una cosa. Etimologia incerta, probablement cèltica.
trau ['traw]	<i>m.</i> Incisió profunda en la pell d'una persona, de contorn irregular, provocada per un cop o per un instrument agut. Per metonímia, trau a la roba per on es passa el botó. Etimologia incerta, probablement del gal·lic TRAUCU, mat. sign.
travesser [trə.və.'se]	<i>m.</i> Objecte que es col·loca de través respecte a una majoria. Del llatí TRANSVERSARIUM, mat. sign.
traveta, fer la - [trə.'və.tə]	<i>ff.</i> Posar la cama al pas de qualcú amb la intenció de fer-lo caure. Derivat de <i>trava</i> .
trellat, treure - [trə.'lət]	<i>ff.</i> Aclarir una cosa enrevessada, trobar-ne la solució. De <i>trasllat</i> .
trempar [trəm.'pa], lex. amb ['ə]	<i>v. tr.</i> 1. Condimentar una ensalada amb oli, sal i vinagre, o altres espècies o salses. 2. En l'expressió estar trempat, trobar-se bé, amb bon estat físic i anímic. Del llatí TEMPERARE, 'mesclar'.
tresques, saber les - ['trəs.kəs]	<i>ff.</i> Conèixer molt bé un lloc. Derivat de <i>trescar</i> .
troixell [tro.'ʃeɫ]	<i>f.</i> Dona grossera, descuidada, bruta. Variant de <i>trossell</i> , amb canvi semàntic pejoratiu des de bolic, ' <i>farcell</i> '.
trossada [tro.'sa.ðə]	<i>f.</i> Cadascuna de les parts del cos d'una persona o animal. S'usa especialment a l'expressió Té les trossades grosses, per significar que és una persona grossa. Derivat de <i>tros</i> .
tur ['tuɾ]	<i>m.</i> Engrut, especialment el que es congria dins una canonada, a una pipa o entre les dents, enfosquit-les. Del llatí TUFERE, mat. sign.
uè, nin d' - [u.'ɛ]	<i>loc. subs.</i> Nin molt petit, que encara no sap articular cap paraula. Onomatopeic del plany d'un nounat.
ull del vent, ser de l' - [uj.dəz.'vent]	<i>ff.</i> Ser molt llest, tenir gran astúcia.

1 Pronúncia no deduble a partir de l'ortografia. 2 No recollit al DIEC amb aquesta acceptió. 3 No recollit al DCVB amb aquesta acceptió. 4 No recollit al DIEC. 5 No recollit al DCVB

vençó, dur en - [vən. 'so]	<i>f.</i> Tenir qualcú en malvolença. Del llatí vulgar *VINCIONE, 'venciment'.	2
venir-se'n [və.nir. 'sən]	<i>v. pron.</i> Venir molt decidit, impetuosament. Ex.: Mira'l, que se'n ve tot resolt! Del llatí VENIRE, mat. sign.	
ventre, anar o fer de - ['ven.trə]	<i>ff.</i> Evacuar el ventre, fer del cos, defecar. Del llatí VENTREM, mat. sign.	
verdet [vər. 'ðət]	<i>m.</i> Molsa, planta briòfita haploide, que creix en llocs humits durant l'hivern. Derivat de <i>verd</i> .	
verrim [və.'rim]	<i>m.</i> Brutor enganxosa, especialment sobre la pell. Derivat de <i>verro</i> .	
vet aquí [və.tə.'ki], [va.tə.'kit]	<i>ff.</i> Expressió que s'usa per indicar resolució d'una cosa, o per presentar qualcú o qualque cosa. Ex.: Ve'l-te aquí en el bergant, ara parlàvem de tu! o Tot allò ha acabat amb una bona solució, i vet aquí. De l'imperatiu arcaic de <i>veure</i> .	
vianda [vi.'an.də]	<i>f.</i> Menjua, comestibles. Del francès VIANDE, mat. sign.	
xeremies, un dia de - [vən.'so]	<i>loc. adv.</i> Dia o moment excepcional, que no passa sovint.	
xerrac [ʃə.'rak]	<i>m.</i> Eina de fulla dentada i lleugerament corba, amb mànec, que s'empra per tallar fusta. Derivat de serrar o deverbal de xerracar (< *SERRICARE).	1
xerratòrum [ʃə.rə.'tə.rum]	<i>m.</i> Xerradissa, renou de moltes persones xerrant simultàniament. Derivat de <i>xerrar</i> , amb el sufix del genitiu plural llatí <i>-orum</i> , pres de llatinismes i usat amb valor intensiu.	4
xicalènia [ʃi.kə.'le.ni]	<i>f.</i> Moviments impetuosos amb els quals hom denota alegria o gran complaença. Etimologia desconeguda.	4
xicra [ʃi.kə.rə]	<i>f.</i> Tassa petita, normalment per prendre-hi cafè. Del castellà JÍCARA, mat. sign.	1
ximarro [ʃi.'ma.ro]	<i>m.</i> Constipat fort. Etimologia desconeguda.	4-5
xop, -a [ʃop], [ʃə.pə]	<i>adj.</i> Completament impregnat d'aigua. Derivat regressiu de <i>xopar</i> .	
xotejar [ʃə.təd.'dʒa]	<i>v. intr. pron.</i> La cart, fer gust fort de xot. Derivat de <i>xot</i> .	4-5
xum-xum [ʃum.'ʃum]	<i>m.</i> Gent de molt baixa estament. Onomatopeica.	4

Llistat d'abreviatures	<i>adj.</i>	adjectiu
	<i>adv.</i>	adverbi
	<i>conj.</i>	conjunció
	DCVB	diccionari Alcover-Moll
	<i>der.</i>	derivat
	<i>det.</i>	determinant
	DIEC	diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans (normatiu)
	<i>f.</i>	substantiu femení
	<i>ff.</i>	frase feta
	<i>fig.</i>	en sentit figurat
	<i>interj.</i>	interjecció
	<i>lex.</i>	lexema
	<i>llt. vlg.</i>	llatí vulgar
	<i>loc. adv.</i>	locució adverbial
	<i>loc. subst.</i>	locució substantiva
	<i>m.</i>	substantiu masculí
	<i>mat. sig.</i>	mateix significat
	<i>part.</i>	participi
	<i>pl.</i>	plural
	<i>reg.</i>	regeix preposició
	<i>v. intr.</i>	verb intransitiu
	<i>v. pr.</i>	verb pronominal
	<i>v. règ.</i>	verb de règim preposicional
	<i>v. tr.</i>	verb transitiu

- 1 pronúncia no deduïble a partir de l'ortografia
- 2 no recollit al DIEC amb aquesta accepció
- 3 no recollit al DCVB amb aquesta accepció
- 4 no recollit al DIEC
- 5 no recollit al DCVB

Bibliografia

Diccionari Alcover-Moll.

Ed. Moll. Palma. Versió en línia disponible a dcvb.iec.cat.

Diccionari de la Llengua Catalana.

IEC. Barcelona. Versió en línia disponible a dlc.iec.cat.

Diccionari Etimològic i Complementari de la llengua catalana.

Joan Coromines. Ed. Curial. Barcelona.

3

Campos, març 2024

[ˈkam.pos | ˈmars | dor.,mil.vin.ti.ˈkwa.trə]

